

Анастасія Володимирівна **КАЛЬНА**

ад'юнкт, Національна академія внутрішніх справ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1965-6478>

e-mail: mx01@ukr.net

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНИХ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ

У статті здійснено аналіз прийомів, способів дослідження адміністративно-деліктних правовідносин у сфері виборчого процесу, виокремлення у процесі синтезу знань, суттєвих зв'язків між цим правом і суспільством, надано пояснення й узагальнення результатів емпіричного дослідження, виявлення загальних закономірностей та їх формалізація. Акцентовано увагу на тому, що з огляду на складність структури самого права, ступінь узагальнення даних про об'єкт пізнання, відмінності й різноманіття методів, їх можна поділити на: на філософські, наукові та спеціальні.

Ключові слова: методологія, виборче право, процес пізнання, ідеологія, філософські методи, загальнонаукові методи, спеціальні методи пізнання

ВСТУП

Актуальність вивчення методологічних засад дослідження адміністративно-деліктних правовідносин у сфері виборчого процесу пов'язана з тим, що визнання та забезпечення рівних прав і свободи людей, реальної участі народу в управлінні справами держави і суспільства є великим здобутком у нашій правовій системі. Ст. 5 Конституції України закріплено принцип народовладдя: «Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування.» [4]. Відтак, право на вільне волевиявлення є фундаментальним конституційним правом громадян України, а його захист належить до головних обов'язків держави. Різноманітні аспекти вищезазначеного права досліджувало багато теоретиків, філософів, правознавців, але всі вони акцентували увагу лише на деяких з них, використовуючи лише окремі традиційні підходи, тому й вивчення багатьох ознак, характеристик залишилося нині поза увагою. Процес пізнання кожного явища, предмета, процесу чи дійсності як основа дослідження права на вільне волевиявлення у філософсько-правовому вимірі є довготривалим та складним і вимагає розширеного концептуального підходу на підставі певної розгалуженої методології.

Вищезазначені особливості адміністративно-деліктних правовідносин у сфері виборчого процесу спонукають до спрямування поданого у цій статті дослідження та пошук тих об'єктивних і суб'єктивних складників, які впливають на реалізацію, забезпечення та розкриття самої цінності цього права. Цієї мети можна досягти шляхом розв'язання таких завдань: 1) виявлення джерел методологічних підходів до розв'язання питання становлення, функціонування та розвитку адміністративно-деліктних правовідносин у сфері виборчого процесу; 2) окреслення характерних рис права на підставі поєднання полісемантичності методів.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічна основа статті включає в себе загальнонаукові методи, які застосовують у переважній більшості наук: антропологічний, аксіологічний, істо-

ричний, системний, структурно-функціональний, синергетичний, герменевтичний, біхевіористичний, інструментальний, моделювання, статистичний. Також застосовано спеціальні методи, які мають поширення для окремих наук або сфер практичної діяльності: соціологічний, порівняльно-правовий і догматичний. Сукупність застосованих методів і наведених припущень надають змогу побудувати таку модель: виборчий процес є цілісною, самоорганізованою системою, яка забезпечує певний тип організації влади, участь суспільства у формуванні державних органів.

РЕЗУЛЬТАТИ

Наукове дослідження філософсько-правового виміру адміністративно-деліктних правовідносин у сфері виборчого процесу є фундаментальним, оскільки дає змогу одержати нові знання про загальні закономірності виникнення, розвитку, функціонування та взаємозв'язку між суспільством та державою. Найбільш важливими етапами у застосуванні методології є виявлення об'єкта й предмета дослідження, постановка наукового завдання або проблеми, визначення методу або побудови теорії вирішення наукової проблеми, яку розглядають, перевірка достовірності одержаних висновків, оцінювання вагомості обґрунтованих рекомендацій [1].

Основними функціями методології у дослідженні філософсько-правового виміру адміністративно-деліктних правовідносин у сфері виборчого процесу є:

- визначення способів отримання наукових знань стосовно понять «вибори», «виборче право», «виборчий процес», «вільне волевиявлення»;
- визначення певного шляху, на якому може бути досягнена науково-дослідна мета: філософсько-правове дослідження адміністративно-деліктних правовідносин у сфері виборчого процесу у процесі розвитку суспільства;
- забезпечення всебічності отримання інформації стосовно розгляду зазначених вище правовідносин;
- уточнення, збагачення, систематизація термінів і понять, характерних аналізованій сфері в науці;
- створення системи наукової інформації, що ґрунтується на об'єктивних фактах стосовно сучасного стану розвитку виборчого права та логіко-аналітичного інструменту наукового пізнання.

Особливість наукової діяльності у дослідженні будь-якого явища, процесу правової дійсності полягає у визначенні відповідних методів. Метод у найзагальнішому значенні – це певний спосіб дослідження будь-якої проблеми чи завдання, тобто метод являє собою систему правил, принципів і прийомів підходу до вивчення явищ і закономірностей розвитку природи, суспільства і мислення або практичної перетворювальної діяльності людини.

Варто звернути увагу на науковий метод – це сукупність методів встановлення параметрів, система регулятивних принципів і прийомів, за допомогою яких досягається об'єктивне пізнання дійсності, генерується нове знання. Важливою стороною наукового методу, його невід'ємною частиною для будь-якої науки, є вимога об'єктивності, що виключає суб'єктивне тлумачення результатів та критичне оцінювання ступеня адекватності (валідності) результатів відносно перевіреної теорії [14]. Характерні ознаки наукового методу: завжди усвідомлений, доведений, публічний та стійкий. Усвідомленість методу – це знання про його інструменти та отримані результати. Доведеність – результативність й ефективність методу перевірена та визнана. Публічність означає залучення методу до контексту наукової культури, коли будь-який дослідник має змогу його опанувати. Повторюваність (стійкість) – здатність методу давати очікувані результати за його повторного застосування або використання для однотипних проблем і предметів [11].

Філософія права, використовуючи узагальнені методи пізнання, певним способом відкриває нові ідеологічні виміри загальних понять, надаючи їм філософсько-правової інтерпретації. Науковий метод багато в чому обумовлений предметом дослідження. Специфіка методів науки так чи інакше визначається змістом предмета, тому метод як спосіб дослідження не може залишатися незмінним на різних етапах пізнавальної діяльності, завжди однаковим у відношеннях і проявах, а змінюється разом з предметом, на який спрямований. Має значення також і той факт, що метод значною мірою формується щоразу по-новому, зважаючи на характеристики самого предмета [13].

Опановування методом завжди дає знання про спосіб та послідовності здійснення тих чи інших дій у розв'язанні поставлених завдань. З огляду на відмінності й різноманіття методів вони можуть бути розділені на кілька основних груп: загальнофілософські, загальнонаукові та спеціальні методи.

Філософські методи, які мають доволі широкую сферу застосування. До них традиційно належать діалектичний, метафізичний, феноменологічний герменевтичний та інші філософські методи. У використанні діалектичного методу предмет дослідження розглядається критично, гнучко, дуже послідовно. Тобто у такому дослідженні увага звертається на всі зміни, що відбуваються, значна увага приділяється питанню розвитку. Діалектичний метод сприяє характеристиці загальних закономірностей виникнення, становлення та розвитку виборчої системи та процесу у державі. Метод філософії, що є прямою протилежністю діалектики, називається метафізикою.

В ньому об'єкти розглядаються: статично – тобто зміни, а також розвиток не визначають особливу роль

у виконанні дослідження; відособлено, незалежно від інших речей і явищ; однозначно – тобто у пошуку абсолютної істини увага суперечностям не приділяється. Метафізичний метод дав змогу виокремити та констатувати наявність і самодостатність серед інших політико-правових явищ такого феномену, як виборче право. Феноменологічний метод – це своєрідна спроба розглянути право через індивідуальне буття та сутність, яка тісно пов'язана з духовним світом людини, її правосвідомістю. Цей метод побудований на таких принципах: відмова від переконань та передумов, які не були повністю досліджені, неперевірені часом; очевидність та відкритість новому досвіду – все потрібно приймати й описувати таким, яким воно є насправді, та тільки в тих рамках, в яких воно розкривається; інтернаціональність [2].

Основні методи філософії завершуються герменевтикою. Цей метод заснований на правильному прочитанні, а також тлумаченні змісту текстів. Герменевтика є наукою про розуміння. Широке поширення метод отримав у західній філософії. Усі філософські методи дослідження мають два аспекти: пізнавальний і практичний, які можуть бути корисними у прогнозуванні того, як складеться ситуація, та розумінні того, як створити умови, необхідні для реалізації права, котре ми розглядаємо.

Загальнонаукові методи використовуються у переважній більшості наук, але лише на певних етапах процесу пізнання. Наприклад, індукція – на емпіричному, а дедукція – на теоретичному рівні пізнання, аналіз застосовують на початковій стадії дослідження, а синтез – лише на завершальній. Як правило, загальнонаукові методи виявляються через вимоги всезагальних методів. Зазначені методи можна застосовувати у виокремленні критеріїв конституційно-правового конструювання виборчої системи та процесу, оцінки ефективності впливу виборчого законодавства на суспільні відносини, критеріїв справедливої територіальної організації виборів. Спеціальні методи мають поширення в окремих науках або сферах практичної діяльності.

Близькою до методу за своїм значенням є категорія “методика”. Методика – це сукупність, послідовність, порядок використання різних прийомів та методів у дослідженні. Це своєрідний тактичний план, що визначає спосіб і послідовність рішення конкретного наукового чи практичного завдання. Вибір відповідної методики є важливою умовою успіху будь-якого дослідження. Певна система методів та форм, способів і видів пізнання становить наукову методологію. Під методологією розуміють вчення, науку про методи наукового пізнання і перетворення дійсності. Водночас це й сукупність загальних і насамперед світоглядних принципів, які використовуються для вирішення наукових та практичних завдань. Якщо методика являє собою своєрідний тактичний план вирішення конкретного завдання, то методологія розробляє стратегію пізнавальної і практичної діяльності.

Наша методика дослідження складатиметься з таких філософських та загальнологічних методів та принципів, як метод діалектики, дедукції, аналізу та синтезу, абстрагування, систематизації та узагальнення, системний метод, герменевтичний метод, термінологічний принцип порівняння, аксіологічний, гіпотетич-

ний метод, метод аналізу та синтезу, абстрагування, системний метод, історичний та логічний методи, принцип загального зв'язку та взаємозалежності. Визначаючи стратегію юриспруденції з використанням філософсько-світоглядних підходів, П.М. Рабінович наполягає на залученні трьох загальнометодологічних постулатів: по-перше, об'єктивної зумовленості обраних методів дослідження його предметом; по-друге, необхідності встановлення єдиної істини, що перевіряється об'єктивним критерієм; по-третє, евристичними можливостями використовуваних підходів і методів [12].

Загальнонаукова методологія забезпечить наукове дослідження права цілісністю дослідження, коли кожна його частина може бути розкрита й пояснена лише через розгляд усього цілого, а ціле може існувати лише на ґрунті своїх складників, не допускаючи їх вилучення або надлишку. Гносеологічною основою узагальнення є широко вживані категорії загального та одиничного. Загальне є філософською категорією, що відтворює подібні, повторювані риси та ознаки, що належать кільком одиничним явищам чи всім предметам цього класу, роду, виду, а одиничне виражає специфіку, своєрідність саме такого явища (чи групи явищ однакової якості), його відмінність від інших. Узагальнення ніколи не може бути нескінченним. Його межею є філософські категорії, що не мають родового поняття, і тому узагальнювати їх не можна [9].

Діалектика є методом пізнання природи, суспільства та мислення, сутність якої розглядається в єдності з логікою та теорією пізнання, встановлюючи тим самим фундаментальний науковий принцип дослідження багатопланової та суперечливої дійсності в усіх її проявах. Діалектичний підхід дає змогу обґрунтувати причинно-наслідкові зв'язки між досліджуваними явищами, предметами, процесами, етапи диференціації та інтеграції, постійну суперечність між сутністю та явищем, цілим і частиною, змістом і формою, об'єктивність в оцінюванні дійсності, суб'єктивні елементи у підходах до вивчення чогось тощо. Досвід і факти є джерелом, ядром, основою пізнання дійсності, а практика – критерієм істинності теорії. Діалектика як фундаментальний принцип і метод пізнання має велику пояснювальну силу. Однак вона не підмінює конкретно наукові методи, пов'язані зі специфікою досліджуваної сфери. Діалектика виявляється в них і реалізується через них відповідно до вимог спадкоємності та несуперечливості в методології [3].

На думку академіка М. Костицького, категорії діалектики є універсальними логічними формами мислення, в яких відтворені ті загальні властивості, відношення та зв'язки, які існують в об'єктивній реальності. Без понять і категорій, як констатує правник, пізнання дійсності було б неможливим [7]. Філософські та методологічні проблеми виборчого права тісно пов'язане із політичними, економічними, соціальними, ідеологічними, національними та історичними подіями й факторами; його слід вивчати у тісному зв'язку з іншими особистими правами людини та практикою їх реалізації, воно безперечно тісно пов'язане із державою та рівнем її демократичності як засобом гарантування цього права. Також ми переконалися, що необхідно враховувати не лише взаємодію всіх його скла-

дових елементів, а й взаємозв'язок з рівнем суспільної свідомості, реаліями політики, станом економіки та іншими сферами суспільного життя. Вказане право має бути розглянуто в динаміці, починаючи від найпростіших його проявів до цілісного становлення.

Одним із застосовуваних методів є метод дедукції – спосіб дослідження, за якого окремі положення логічно виводяться із загальних положень (аксіом, постулатів, законів). Об'єктивною основою дедукції є те, що кожний предмет або явище сполучають у собі єдність загального та одиничного, і це дає змогу пізнавати одиничне, враховуючи знання про загальне [8].

Герменевтичний метод як метод пізнання права можна назвати невід'ємною частиною юридичних досліджень, оскільки наука про право є передусім «розуміюча» або «тлумачна» дисципліна. На думку сучасних дослідників, знання про право глибоко герменевтичне за своєю суттю, оскільки воно невіддільне від тлумачення різних форм і джерел права – як історичних правових документів, так і діючих правових актів. Цей метод акцентує увагу на праві як на причинно-наслідковій обумовленості, що виростає із визначеної наукової традиції, повсякденного досвіду, розуміння права, виховання, спілкування, культури тощо. Застосування у процесі дослідження вказаного методу, який є порівняно новим у системі методології, дає змогу визначити найважливіші характеристики права на вільне волевиявлення, а саме його історичність, цілісність, зв'язок іншими правами людини. Зазначений метод ґрунтується на усвідомленні, виокремленні сутнісного з окремого факту. Використовуючи герменевтичний метод, можемо відмітити, що право вільно обирати і бути обраними до органів державної влади є доволі важливим елементом правової реальності, воно має нормативну форму вияву, має значення для нормотворчої діяльності держави, для державного управління.

Використання методу порівняння дає змогу визначити подібні та відмінні риси аналізованого нами права в різні історичні періоди становлення виборчого права. Так, варто пам'ятати, що, застосовуючи цей метод, маємо порівнювати такі об'єкти та явища, які мають спільні істотні ознаки, до яких належать: загальне розуміння філософами, мислителями, істориками права на вільне волевиявлення крізь призму людських цінностей різних історичних періодів; наявність та рівень правового закріплення зазначеного вище права в законодавстві країни; чинники, що перешкоджали нормальній реалізації вказаного права конкретну історичну епоху. Досліджувана сфера адміністративно-деліктних правовідносин є досить складною за своєю сутністю, оскільки на її зародження, становлення та розвиток впливає багато об'єктивних та суб'єктивних факторів. По-перше, слід розглянути кожну складову частину аналізованого нами поняття окремо. По-друге, виокремити ознаки, за якими можна їх порівняти. По-третє, порівняти кожен складник за всіма ознаками. По-четверте, визначити спільне. По-п'яте, визначити відмінності [5].

Аксіологічний метод використано для проникнення у сутність таких політико-правових цінностей як справедливість, рівність, свобода тощо, які мають значення для дослідження конституційно-правової природи конс-

труювання виборчої системи та процесу і ціннісної позиції суб'єкта виборчого права.

Також застосовано історичний метод, який також став основним у характеристиці реформування виборчого законодавства, дав змогу дослідити розвиток виборчого права у хронологічній послідовності, щоб розкрити внутрішні та зовнішні характерні ознаки, закономірності та суперечності. У використанні історичного методу за мету береться розкриття фундаментальних знань про право на всіх етапах розвитку людського суспільства. Особливу увагу спрямовано на вивчення історичних подій, досвіду з часу їх виникнення, функціонування та розвитку, адже для розуміння природи будь-якого правового явища та філософсько-правового його тлумачення потрібно з'ясувати історичні його аспекти.

Логічний метод, застосований поряд з історичним, показує нам об'єктивні закономірності виникнення, функціонування та розвитку адміністративно-деліктних правовідносин у сфері виборчого процесу. Цей метод підкреслює, що право на вільне волевиявлення – це результат відповідного історичного процесу, в межах якого утворилися відповідні умови його існування.

Системний метод має два аспекти – пізнавальний (описовий) та конструктивний (використовується для утворення систем). Ядром системного методу є функціонально-структурний аналіз, який складається з чотирьох етапів: формулювання завдання з визначенням об'єкта, мети та завдання дослідження; окреслення меж системи, що вивчається, визначення її структури; створення математичної моделі досліджуваної системи; аналіз отриманої математичної моделі [1]. Інструментарій системного методу застосовано до пізнання виборчої системи як цілісної сукупності взаємопов'язаних та взаємодіючих елементів, функціонального призначення кожного елемента, до аналізу взаємодії виборчої системи з політичною, партійною системами.

Використовуючи метод моделювання можливо дослідити адміністративно-деліктні правовідносини у сфері виборчого процесу, продукувати варіанти відповідних управлінських рішень. Моделювання ґрунтується на заміщенні реальних об'єктів їх умовними зразками, аналогами. Таким методом описуються структура об'єкта (статична модель), процес його функціонування і розвитку (динамічна модель). У моделі відтворюються властивості, зв'язки, тенденції досліджуваних систем і процесів, що дає змогу оцінити їх стан, зробити прогноз, прийняти обґрунтоване рішення. Важливе практично-перетворювальне значення має метод моделювання стосовно побудови моделей оптимальної та ефективної виборчої системи, моделювання результатів вітчизняних виборів з використанням різних технологій встановлення результату. Він дав змогу розкрити закономірності розвитку адміністративно-деліктних правовідносин у сфері виборчого процесу.

Одним із найбільш важливих наукових засобів вивчення правових явищ є порівняльно-правовий метод або метод компаративістики. Порівнювати, за

визначенням В.І. Даля, означає «звірити, прикласти або уподібнити, застосувати, прикинути, зіставити, показати схожість і відмінність» [6]. Цей метод вивчає правові системи різних держав шляхом зіставлення однойменних правових норм, інститутів, принципів тощо та практики їх застосування [10]. Порівняльно-правовий метод дає змогу здійснити аналіз досвіду Швейцарії, Німеччини та російської федерації в інституційній організації процесу оцінювання ефективності впливу законодавства, який може бути корисним для України, а також досвід зарубіжних країн в організації виборів (Польща, Угорщина, Швейцарія, Ірландія, Німеччина, Албанія, Мальта тощо).

Через застосування термінологічного принципу порівняння здійснено аналіз виборчого права, який розпочинається з визначення дефініції, а потім вивчаються структура, технологія реалізації як більш складні характеристики.

Усі аналізовані нами методи не існують ізольовано один від одного, оскільки кожен з них поглиблює певний аспект філософсько-правових знань про досліджуване нами право, а в сукупності ж вони розкривають його повністю.

ВИСНОВКИ

Виборче право є соціальним феноменом, інститутом, сутність якого полягає в праві громадян України вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Застосування вищеперерахованих методів дасть змогу розглянути адміністративно-деліктні правовідносини у сфері виборчого процесу як елемент функціонування суспільства, де завданням держави є забезпечення, сприяння всім громадянам у реалізації виборчого права.

На підставі застосування всіх вказаних методів дослідження можна констатувати, що: по-перше, адміністративно-деліктні правовідносини у сфері виборчого процесу є доволі складним, багатоаспектним з філософсько-правового погляду явищем, вивчення якого потребує комплексної методологічної основи; по-друге, методологічні підходи дають змогу визначити досліджувані правовідносини як цілісний феномен правової дійсності, що залежить від рівня демократизму в державі та ступеня розвитку громадянського суспільства, має ціннісне значення; по-третє, дослідження адміністративно-деліктних правовідносин у сфері виборчого процесу у процесі філософсько-правового аналізу викликає необхідність застосування: філософських методів, які характеризують їх самостійний характер, динамізм розвитку; загальнонаукових, котрі акцентують увагу на характері та особливостях зазначених правовідносин; спеціальні методи, що визначають адміністративно-деліктні правовідносини у сфері виборчого процесу як системне, структуроване явище, котре має свій зміст, форму, побудову й певним способом вдосконалюється відповідно до потреб та інтересів суспільства і держави.

Список використаних джерел

1. Антонюк В.С., Полонський Л.Г., Аверченков В.І., Малахов Ю.А. Методологія наукових досліджень. Київ, 2015. 276 с.

2. Атаманчукова А.В., Жаргалон Л.О. Феноменологический метод исследования. URL: <https://www.docplayer.ru/47637297-Fenomenologicheskiiy-metod-issledovaniya-atamanchukova-a-v-zhargalon-l-o.html>
3. Чміленко Ф.О., Жук Л.П. Методологія та організація наукових досліджень. Дніпро, 2014. 48 с.
4. Конституція України, прийнята 28 червня 1996 року. Дата оновлення: 21.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
5. Грабченко А.І., Федорович В.О., Гаращенко Я. М. Методи наукових досліджень. Харків, 2009. 142 с.
6. Иванников И.А. Сравнительный метод в правоведении: история и современность. *История государства и права*. 2013. № 9. С. 35-38.
7. Костицький М.В. Про діалектику як методологію юридичної науки. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2012. № 1. С. 3–17.
8. Костицький М.В. Діалектичний метод в юриспруденції. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т.* Харків, 2017. Т.2: Філософія права. С. 216-221.
9. Краус Н.М. Методологія та організація наукових досліджень. Полтава, 2012. 184 с.
10. Юридична енциклопедія: у 6 т. / Ю.С. Шемшученко та ін. Київ, 1998–2004. Т. 4: Н-П. 720 с.
11. Павлов А.В. Логика и методология науки: современное гуманитарное познание и его перспективы. Москва, 2010. 344 с.
12. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави. Київ, 2001. 176 с.
13. Штанько В.И. Философия и методология науки. Харьков: ХНУРЭ, 2002. 292 с.
14. Зеленкова А.И. Философия и методология науки. Минск, 2007. 384 с.

References

1. Antoniuk V.S., Polonskyi L.H., Averchenkov V.I., Malakhov Yu.A. Research methodology. Kyiv, 2015. 276 p. (in Ukrainian).
2. Atamanchukova A.V., Zargalon L.O. Phenomenological research method. URL: <https://www.docplayer.ru/47637297-Fenomenologicheskiiy-metod-issledovaniya-atamanchukova-a-v-zhargalon-l-o.html> (in Russian).
3. Chmylenko F.O., Zhuk L.P. Methodology and organization of scientific research. Dnipro, 2014. 48 p. (in Ukrainian).
4. The Constitution of Ukraine, adopted on June 28, 1996. Update date: 12/21/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (in Ukrainian).
5. Hrabchenko A.I., Fedorovych V.O., Harashchenko Ya.M. Methods of scientific research. Kharkiv, 2009. 142 p. (in Ukrainian).
6. Ivannikov I.A. Comparative method in jurisprudence: history and modernity. *History of the state and law*. 2013. № 9. pp. 35–38 (in Russian).
7. Kostytskyi M.V. On dialectics as a methodology of legal science. *Philosophical and methodological problems of law*. 2012. № 1. pp. 3–17 (in Ukrainian).
8. Kostytskyi M.V. Dialectical method in jurisprudence. *Great Ukrainian legal encyclopedia: in 20 vol.* Kharkiv, 2017. Vol. 2: Philosophy of law. pp. 216-221 (in Ukrainian).
9. Kraus N.M. Methodology and organization of scientific research. Poltava, 2012. 184 p. (in Ukrainian).
10. Legal encyclopedia: in 6 vol. / Yu.S. Shemshuchenko et al. Kyiv, 1998–2004. Vol. 4. 720 p. (in Ukrainian).
11. Pavlov A.V. Logic and methodology of science: modern humanitarian knowledge and its prospects. Moscow, 2010. 344 p. (in Russian).
12. Rabinovych, P.M. Fundamentals of the general theory of law and state. Kyiv, 2001. 176 p. (in Ukrainian).
13. Shtanko V.I. Philosophy and Methodology of Science. Kharkov, 2002. 292 p. (in Russian).
14. Zelenkova A.I. Philosophy and Methodology of Science. Minsk, 2007. 384 p. (in Russian).

Anastasiia KALNA

postgraduate student, National Academy of Internal Affairs

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1965-6478>

e-mail: mx01@ukr.net

METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF THE STUDY OF ADMINISTRATIVE-DELICT LEGAL RELATIONS IN THE FIELD OF THE ELECTION PROCESS

Introduction. Attention is focused on the fact that, given the complexity of the structure of law itself, the degree of generalization of data about the object of knowledge, the differences and variety of methods, they can be divided into: philosophical, the scope of which is quite wide. It is dialectical, metaphysical, logical. The methodological base includes general scientific methods that are used in the vast majority of sciences: anthropological, axiological, historical, systemic, structural-functional, synergistic, hermeneutic, behavioristic, instrumental, modeling, cybernetic, mathematical, statistical. Special methods are also used, which are widespread for certain sciences or spheres of practical activity: socio-engineering, sociological, comparative legal and dogmatic. The set of applied methods and given assumptions make it possible to build such a model: the electoral process is a complete, self-organized system that ensures a certain type of organization of power, the participation of society in the formation of state bodies.

The purpose of the paper is to analyze techniques, ways of studying administrative-delict legal relations in the field of the election process, to highlight in the process of synthesis of knowledge, essential connections between this law and society, to explain and generalize the results of empirical research, to identify general patterns and their formalization.

Results. The electoral process is one of the central and key elements of electoral law. The format of elections, their outcome, as well as the future policy of the state depends on it. The electoral process is an indispensable element of modern civilization, an element of any democracy, which cannot exist at all without authorized representation, which ensures the real participation of the population in managing the affairs of society and the state. The scientific novelty is that the application of the methods listed above will make it possible to highlight controversial issues of legal reality from a philosophical and legal standpoint, namely to consider the election process as an integral element of the functioning of society, accordingly, the task of the state is to ensure and promote the right to vote for all citizens.

Conclusions. All the analyzed methods do not exist in isolation from each other, as each of them deepens a certain aspect of philosophical and legal knowledge in the study of administrative-tort law relations in the field of the election process, while in aggregate they will reveal the specified issue in its entirety.

Keywords: methodology, right to vote; process of cognition, ideology, philosophical methods, general scientific methods, special methods of cognition